

II

(Oznámenia)

OZNÁMENIA INŠTITÚCIÍ A ORGÁNOV EURÓPSKEJ ÚNIE

KOMISIA

Oznámenie Komisie – Uplatnenie pravidiel štátnej pomoci na opatrenia prijaté v prospech finančných inštitúcií v súvislosti so súčasnou globálnou finančnou krízou

(2008/C 270/02)

1. ÚVOD

1. Globálna finančná kríza sa podstatne zhoršila a teraz výrazne zasiahla bankový sektor EÚ. Okrem špecifických problémov, najmä v súvislosti s americkým hypotekárnym trhom a aktívami zaistenými hypotékami alebo so stratami spôsobenými prehnanými rizikovými stratégiami jednotlivých bánk, došlo v posledných týždňoch v bankovom sektore k všeobecnému narušeniu dôvery. Prenikavá neistota týkajúca sa úverového rizika jednotlivých finančných inštitúcií zmrazila trh medzibankových úverov a dôsledkom toho sa v celom sektore postupne sťažil prístup finančných inštitúcií k likvidite.

2. V súčasnej situácii ohrozujú existenciu jednotlivých finančných inštitúcií problémy, ktoré vyplývajú z jednotlivých podnikateľských modelov alebo postupov, ktorých nedostatky sa v dôsledku krízy finančných trhov zviditeľnili a zosilnili. Aby tieto inštitúcie neboli zlikvidované, ale naopak opäť získali dlhodobú životaschopnosť, bude potrebná rozsiahla reštrukturalizácia ich činností. V situácii prevládajúcej v súčasnosti má kríza rovnaký vplyv na v zásade zdravé finančné inštitúcie, ktorých ťažkosti pochádzajú výlučne zo všeobecných trhových podmienok, ktoré vážne ohrozili prístup k likvidite. Dlhodobá životaschopnosť týchto inštitúcií si bude pravdepodobne vyžadovať menej zásadnú reštrukturalizáciu. V každom prípade však môžu opatrenia prijaté členským štátom na pomoc (určitým) inštitúciám, ktoré pôsobia na jeho vnútroštátnom finančnom trhu, zvýhodňovať tieto inštitúcie na úkor iných, ktoré pôsobia v tomto členskom štáte alebo v iných členských štátoch.

3. Rada pre hospodárske a finančné záležitosti sa vo svojich záveroch zo 7. októbra 2008 zaviazala prijať všetky nevyh-

nutné opatrenia na podporu zdravia a stability bankového systému s cieľom obnoviť dôveru vo finančný sektor a jeho riadne fungovanie. Rekapitalizácia zraniteľných systémovo významných finančných inštitúcií bola uznaná okrem iného ako jeden z prostriedkov náležitej ochrany záujmov vkladateľov a stability systému. Ďalej sa odsúhlasilo, že o verejnej intervencii treba rozhodnúť na vnútroštátnej úrovni, avšak v koordinovanom rámci a na základe celého radu spoločných zásad EÚ⁽¹⁾. Pri rovnakej príležitosti Komisia navrhla vydať v krátkej dobe usmernenia stanovujúce široký rámec, ktorý umožní rýchlo posúdiť zlučiteľnosť rekapitalizačných a záručných schém, ako aj prípadov ich použitia, s pravidlami štátnej pomoci.

4. Vzhľadom na rozsah krízy ohrozujúcej aj v podstate zdravé banky, vysokého stupňa prepojenosti a vzájomnej závislosti európskych finančných trhov a drastických dôsledkov z prípadného úpadku systémovo významnej finančnej inštitúcie, čo by viedlo k ďalšiemu zhoršeniu finančnej krízy, Komisia uznáva, že členské štáty môžu pokladať za nevyhnuté prijať vhodné opatrenia na záchranu stability finančného systému. V dôsledku osobitného charakteru súčasných problémov vo finančnom sektore môžu takéto opatrenia prekročiť rozsah stabilizácie

⁽¹⁾ V záveroch Rady pre hospodárske a finančné záležitosti sa uvádzajú tieto zásady:

- intervencie by mali nasledovať včas a podpora by mala byť v zásade časovo ohraničená,
- členské štáty budú ostrážito sledovať záujmy daňových poplatníkov,
- súčasní akcionári by mali niesť dôsledky intervencie,
- členské štáty by mali byť v pozícii dosiahnuť zmenu vo vedení finančných inštitúcií,
- vedúci pracovníci by si nemali ponechať neprimerané výhody – vlády môžu mať *inter alia* právomoc zasahovať do odmen,
- je potrebné chrániť legitímne záujmy konkurentov v rámci hospodárskej súťaže, najmä prostredníctvom pravidiel štátnej pomoci,
- treba zabrániť negatívnym vedľajším účinkom.

jednotlivých finančných inštitúcií a zahŕňať aj všeobecné schémy.

5. Hoci pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci na opatrenia zamerané na riešenie krízy na finančných trhoch treba brať do úvahy súčasné mimoriadne okolnosti, Komisia musí zabezpečiť, aby tieto opatrenia nespôsobovali zbytočné narušenie hospodárskej súťaže medzi finančnými inštitúciami na trhu ani prenášanie negatívnych vedľajších účinkov na iné členské štáty. Cieľom tohto oznámenia je poskytnúť usmernenia týkajúce sa kritérií relevantných pre zlučiteľnosť všeobecných schém ako aj jednotlivých prípadov uplatnenia týchto schém a *ad hoc* prípadov systémovej dôležitosti so zmluvou. Pri uplatňovaní týchto kritérií na opatrenia prijaté členskými štátmi bude Komisia postupovať s raziaciou potrebou na zabezpečenie právnej istoty a na obnovenie dôvery vo finančné trhy.

2. VŠEOBECNÉ ZÁSADY

6. Štátna pomoc poskytovaná jednotlivým podnikom v ťažkostiach sa normálne posudzuje podľa článku 87 ods. 3 písm. c) zmluvy a podľa usmernení Spoločenstva o štátnej pomoci na záchranu a reštrukturalizáciu firiem v ťažkostiach⁽¹⁾ (ďalej len „usmernenia na záchranu a reštrukturalizáciu“), v ktorých Komisia vykladá článok 87 ods. 3 písm. c) zmluvy pre tento typ pomoci. Usmernenia na záchranu a reštrukturalizáciu majú všeobecné uplatnenie, ale sú v nich uvedené aj niektoré kritériá špecifické pre finančný sektor.
7. Okrem toho podľa článku 87 ods. 3 písm. b) zmluvy Komisia môže povoliť štátnu pomoc „na nápravu vážnej poruchy fungovania v hospodárstve členského štátu“.
8. Komisia opätovne potvrdzuje, že v súlade s judikatúrou a vlastnou praxou v prijímaní rozhodnutí⁽²⁾ si článok 87 ods. 3 písm. b) zmluvy vyžaduje reštriktívny výklad toho, čo možno pokladať za vážnu poruchu fungovania v hospodárstve členského štátu.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 244, 1.10.2004, s. 2.

⁽²⁾ V zásade pozri spojené veci T-132/96 a T-143/96, Freistaat Sachsen and Volkswagen AG/Komisia, rozsudok z roku 1999, Zb. s. II-3663, bod 167. Potvrdené rozhodnutím Komisie 98/490/ES vo veci C 47/1996, Crédit Lyonnais, bod 10.1 (Ú. v. ES L 221, 8.8.1998, s. 28), rozhodnutím Komisie 2005/345/ES vo veci C 28/2002, Bankgesellschaft Berlin (Ú. v. EÚ L 116, 4.5.2005, s. 1), bod 153 a nasl., a rozhodnutím Komisie 2008/263/ES vo veci C 50/2006, BAWAG (Ú. v. EÚ L 83, 26.3.2008, s. 7), bod 166. Pozri rozhodnutie Komisie vo veci NN 70/2007, Northern Rock (Ú. v. EÚ C 43, 16.2.2008, s. 1), rozhodnutie Komisie vo veci NN 25/2008, Rescue aid to WestLB (Ú. v. EÚ C 189, 6.7.2008, s. 3), rozhodnutie Komisie vo veci C 9/2008, SachsenLB, zatiaľ neuverejnené.

9. Vzhľadom na mimoriadnu vážnosť súčasnej krízy na finančných trhoch a na jej možný vplyv na celkové hospodárstvo členských štátov, Komisia zastáva názor, že článok 87 ods. 3 písm. b) možno za súčasných okolností pokladať za právny základ opatrení pomoci prijímaných na riešenie tejto systémovej krízy. Uvedené platí najmä pre pomoc poskytovanú cez všeobecnú schému, ktorá je k dispozícii viacerým alebo všetkým finančným inštitúciám v členskom štáte. Ak orgány členského štátu zodpovedné za finančnú stabilitu vyhlásia Komisii, že hrozí takáto vážna porucha, bude mať táto skutočnosť pre Komisiu pri posudzovaní opatrenia pomoci podstatný význam.
10. *Ad hoc* intervencie členských štátov nie sú za okolností spĺňajúcich kritériá článku 87 ods. 3 písm. b) vylúčené. Hoci posudzovanie opatrení pomoci by sa malo riadiť všeobecnými zásadami stanovenými v usmerneniach na záchranu a reštrukturalizáciu prijatých podľa článku 87 ods. 3 písm. c) zmluvy, v prípade schém, ako aj *ad hoc* intervencií súčasné okolnosti pripúšťajú schválenie mimoriadnych opatrení, akými sú mimoriadne štrukturálne opatrenia, ochrana záujmov tretích strán, napr. veriteľov, a opatrenia na záchranu, ktorých časový rozsah prípadne presahuje šesť mesiacov.
11. Je však potrebné zdôrazniť, že z uvedeného vyplýva, že o uplatňovaní článku 87 ods. 3 písm. b) nemožno uvažovať ako o všeobecnej zásade platnej v krízových situáciách v iných sektoroch, pokiaľ absenteje porovnateľné riziko, že by tieto sektory mohli mať okamžitý vplyv na celkové hospodárstvo členského štátu. Aj vo finančnom sektore možno toto ustanovenie uplatňovať skutočne len za mimoriadnych okolností, keď je ohrozené fungovanie finančných trhov.
12. A ak aj nastane vážna porucha fungovania v hospodárstve členského štátu v súlade s uvedeným, siahnuť po ustanovení článku 87 ods. 3 písm. b) nemožno neobmedzene, ale len dovtedy, kým krízová situácia odôvodňuje jeho uplatnenie.
13. V dôsledku toho je potrebné, aby všetky všeobecné schémy stanovené na tomto základe, napr. vo forme záručných alebo rekapitalizačných schém, boli pravidelne skúmané a ich účinnosť bola ukončená, len čo to dovoľí hospodárska situácia v dotknutom členskom štáte. Hoci si treba priznať, že v súčasnosti je nemožné predpovedať trvanie súčasných mimoriadnych problémov na finančných trhoch a za účelom obnovy dôvery môže byť nevyhnutné vysielat signály, že opatrenie bude predĺžené na celé obdobie trvania krízy, Komisia zastáva názor, že nevyhnutným prvkom zabezpečenia zlučiteľnosti ktorejkoľvek všeobecnej schémy je minimálne každých šesť mesiacov vykonať jej preskúmanie a podať Komisii správu o jeho výsledku.
14. Okrem toho Komisia zastáva názor, že s nelikvidnými finančnými inštitúciami, ktoré by v prípade, keby neexistovali súčasné mimoriadne okolnosti, boli v podstate zdravé, by sa malo zaobchádzať inak, ako s finančnými inštitúciami s problémami vnútorného pôvodu. V prvom prípade sú problémy so životaschopnosťou vonkajšieho pôvodu

a súvisia skôr so súčasnou extrémnou situáciou na finančnom trhu, ako s neefektívnosťou alebo s nadmerným riskovaním. V dôsledku toho narušenie hospodárskej súťaže vyplývajúce zo schém podporujúcich životaschopnosť takýchto inštitúcií bude zvyčajne obmedzenejšie a bude si vyžadovať menej zásadnú reštrukturalizáciu. Na druhej strane druhé finančné inštitúcie, ktoré sú pravdepodobne zasiahnuté stratami vyplývajúcimi napr. z neefektívnosti, zo zlej správy aktív a záväzkov alebo z riskantných stratégií, budú spadať do bežného rámca pomoci na záchranu a najmä budú potrebovať zásadnú reštrukturalizáciu, ako aj kompenzačné opatrenia na obmedzenie narušenia hospodárskej súťaže⁽¹⁾. Vo všetkých týchto prípadoch by však absencia primeraných ochranných usmernení pri vykonávaní záručných a rekaptalizačných schém mohla viesť k vážnemu narušeniu hospodárskej súťaže, keďže tieto schémy by mohli neprimerane zvýhodňovať ich príjemcov na úkor konkurentov alebo zhoršiť problémy s likviditou v prípade finančných inštitúcií v iných členských štátoch.

15. Okrem toho v súlade so všeobecnými zásadami upravujúcimi pravidlá štátnej pomoci v zmluve, ktoré vyžadujú, aby poskytnutá pomoc neprekročila hranicu, ktorá je úplne nevyhnutná na dosiahnutie jej legitímneho cieľa, a aby sa narušenie hospodárskej súťaže zamedzilo alebo aspoň maximálne minimalizovalo, a zohľadňujúc súčasné okolnosti, všetky všeobecné opatrenia pomoci musia byť:

- dobre ciele, aby nimi bolo možné účinne dosiahnuť cieľ nápravy vážnej poruchy fungovania hospodárstva,
- primerané problémom, ktorým majú čeliť, aby nepresahovali hranicu požadovanú na dosiahnutie tohto cieľa, a
- naplánované tak, aby sa minimalizovali negatívne vedľajšie účinky na konkurentov, ďalšie sektory a iné členské štáty.

16. Dodržiavanie týchto kritérií v súlade s pravidlami štátnej pomoci a základnými slobodami zakotvenými v zmluve vrátane zásady nediskriminácie je úplne nevyhnutné na zachovanie riadneho fungovania vnútorného trhu. Pri posudzovaní opatrení štátnej pomoci vymenovaných nižšie a rozhodovaní o ich zlučiteľnosti bude Komisia zohľadňovať nasledujúce kritériá.

3. ZÁRUKY POKRÝVAJÚCE ZÁVÄZKY FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ

17. Vyššie uvedené zásady sú vyjadrené v nasledujúcich úvahách o záručných schémach na ochranu záväzkov prostredníctvom vyhlásenia, právneho predpisu alebo zmluvného režimu, pričom je jasné, že tieto úvahy sú všeobecného charakteru a musia byť prispôbené špecifickým okolnostiam každého jednotlivého prípadu.

⁽¹⁾ Rozumie sa, že konkrétny charakter a načasovanie reštrukturalizácie, ktorú bude treba vykonať, môžu ovplyvniť súčasné otrasy na finančných trhoch.

Oprávnenosť záručnej schémy

18. Výrazné narušenie hospodárskej súťaže môže nastať vtedy, ak niektorí účastníci trhu sú vylúčení z výhod plynúcich z poskytnutých záruk. Kritéria oprávnenosti finančných inštitúcií na poskytnutie takýchto záruk musia byť objektívne, zohľadňovať ich úlohu v príslušnom bankovom systéme a v celkovom hospodárstve, nesmú byť diskriminačné, aby sa zabránilo prehnaným rušivým účinkom na susedné trhy a vnútorný trh ako celok. Uplatnením zásady nediskriminácie na základe štátnej príslušnosti by mali byť kryté schémou všetky inštitúcie zapísané do obchodného registra dotknutého členského štátu, vrátane ich dcérskych spoločností aktívne pôsobiacich v tomto členskom štáte.

Vecný rozsah záruky – typy záväzkov krytých zárukou

19. V súčasnej výnimočnej situácii bude zrejme potrebné uistiť vkladateľov do finančných inštitúcií, že neutrpia straty, aby sa obmedzilo náhle vyberanie vkladov v bankách a neprimerané negatívne vedľajšie účinky na zdravé banky. V súvislosti so systémovou krízou teda môžu byť všeobecné záruky chrániace vklady (a dlhy drobných klientov) legitímnu súčasťou reakcie verejnej politiky.
20. Pokiaľ ide o záruky, ktoré presahujú vklady drobných klientov, výber typov dlhov a záväzkov krytých zárukou sa musí v čo najväčšom rozsahu zameriavať na špecifický zdroj ťažkostí a obmedzovať na nevyhnutné minimum potrebné na vysporiadanie sa s príslušnými aspektmi súčasnej finančnej krízy, pretože inak by mohlo dôjsť k oneskoreniu nevyhnutného regulačného procesu a k škodlivému morálnemu hazardu⁽²⁾.
21. Uplatnením tejto zásady môže byť zamrznutie medzibankových úverov v dôsledku narušenia dôvery medzi finančnými inštitúciami takisto dôvodom na zabezpečenie určitých druhov komerčných vkladov a dokonca krátkodobých a strednodobých dlhových nástrojov v takom rozsahu, v akom tieto záväzky zatiaľ nie sú adekvátne chránené existujúcimi dohodami medzi investormi alebo inými prostriedkami⁽³⁾.
22. Rozšírenie pokrytia týchto záruk na ďalšie typy dlhov mimo tohto relatívne širokého rámca by si vyžadovalo lepšie preskúmanie, pokiaľ ide o jeho odôvodnenie.
23. Tieto záruky by v zásade nemali zahŕňať podriadené dlhy (kapitál druhej triedy) ani nerozlišené pokrytie všetkých záväzkov, pretože by to smerovalo iba k ochrane záujmov akcionárov a iných investorov rizikového kapitálu. Ak je takýto dlh pokrytý, čím sa umožní expanzia kapitálu a tým aj zintenzívnenie úverovej činnosti, sú potrebné osobitné obmedzenia.

⁽²⁾ Obmedzenie výšky dostupnej záruky, eventuálne v závislosti od veľkosti súvahy príjemcu môže byť v tejto súvislosti tiež prostriedkom na zachovanie proporcionality.

⁽³⁾ Ako sú napríklad kryté dlhopisy, dlhy a vklady zaručené vládnymi dlhopismi alebo krytými dlhopismi.

Časový rozsah záručnej schémy

24. Trvanie a rozsah akejkoľvek záručnej schémy presahujúcej záručné schémy na vklady drobných klientov musia byť obmedzené na nevyhnutné minimum. V súlade s vyššie uvedenými všeobecnými zásadami a vzhľadom na súčasné nepredvídateľné trvanie zásadných porúch vo fungovaní finančných trhov Komisia považuje vykonanie preskúmania každých šesť mesiacov, ktoré zdôvodní pokračovanie uplatňovania schémy a možnosť prispôbenia sa vývoju situácie na finančných trhoch, za nevyhnutný prvok zlučiteľnosti akejkoľvek všeobecnej schémy v členskom štáte. Výsledky tohto preskúmania sa budú musieť postúpiť Komisii. Za predpokladu, že bude zaistené takéto pravidelné preskúmanie, schválenie schémy môže pokrývať obdobie dlhšie než šesť mesiacov a môže v zásade trvať až dva roky. Toto obdobie môže byť ďalej predĺžené na základe súhlasu Komisie, pokiaľ si to kríza na finančných trhoch vyžaduje. Pokiaľ schéma umožňuje, aby záruky naďalej pokrývali príslušný dlh do termínu splatnosti, ktorý nastáva neskôr než dátum, keď uplynie lehota poskytovania schémy, budú potrebné dodatočné zabezpečenia, aby sa zabránilo neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže. Tieto zabezpečenia môžu obsahovať kratšiu lehotu poskytovania než je v zásade povolená v tomto oznámení, odstraňujúce cenové podmienky a vhodné kvantitatívne obmedzenia, pokiaľ ide o dlh krytý zárukou.

Pomoc obmedzená na minimum – príspevok súkromného sektora

25. Uplatnením všeobecnej zásady štátnej pomoci, podľa ktorej výška a intenzita pomoci musia byť obmedzené na prísne minimum, členské štáty musia prijať primerané opatrenia, aby zabezpečili podstatný príspevok príjemcov pomoci a/alebo sektorov na náklady záruky a v prípade potreby na náklady štátnej intervencie, ak bude potrebné túto záruku uplatniť.

26. Presný výpočet a zloženie takéhoto príspevku závisí od konkrétnych okolností. Komisia sa domnieva, že primeraná kombinácia niektorých alebo všetkých nasledujúcich prvkov ⁽¹⁾ by spĺňala požiadavku udržať pomoc na minime:

- záručná schéma musí byť založená na primeranej odmene zaplatenej jednotlivou finančnou inštitúciou, ktorá je príjemcom pomoci, a/alebo finančným sektorom ako celkom ⁽²⁾. Vzhľadom na to, že je ťažké určiť trhovú sadzbu za záruky takejto povahy a rozsahu, keď neexistuje porovnateľné meradlo, a vzhľadom na to, že príjemcom pomoci by mohlo v súčasnej situácii spôsobovať zaplatenie súm, ktoré by boli riadne účtované, prípadné ťažkosti, poplatky účtované za poskytnutie schémy by sa mali čo najviac približovať tej sume, ktorá by sa mohla považovať za trhovú cenu. Primeraný cenový mechanizmus odráža-

júci rôzne stupne rizika a rôzne úverové profily a potreby príjemcov pomoci bude významnou súčasťou proporcionality opatrenia,

- pokiaľ je potrebné uplatniť záruku, ďalší významný príspevok súkromného sektora by mohol spočívať v pokrytí prinajmenšom podstatnej časti nesplatených záväzkov podniku, ktorý je príjemcom pomoci (ak naďalej existuje), alebo sektora, pričom intervencia členského štátu by sa obmedzila na sumy presahujúce tento príspevok,
- Komisia uznáva, že príjemcovia pomoci nemusia byť hneď schopní zaplatiť primeranú odmenu v celkovej výške. Aby sa teda doplnili a čiastočne nahradili predchádzajúce prvky, členské štáty môžu zvážiť použitie doložky o späťvzatí („claw-back clause“) alebo doložky o vrátení časti pomoci v prípade návratu podniku k ziskovosti („better fortunes clause“), ktoré by vyžadovali od príjemcov pomoci zaplatiť buď dodatočnú odmenu za poskytnutie záruky ako takej (v prípade, keď sa nemusí uplatniť) alebo nahradiť aspoň časť akejkoľvek sumy zaplatenej členským štátom v rámci záruky (v prípade, keď ju treba uplatniť), len čo tak môžu urobiť.

Zabránenie neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže

27. Vzhľadom na riziká spojené s tým, že akákoľvek záručná schéma bude mať negatívne účinky na banky, ktoré nie sú príjemcami pomoci, vrátane bánk v iných členských štátoch, musí systém obsahovať vhodný mechanizmus, ktorý by obmedzil takéto narušenia a možné zneužívanie zvýhodnenej situácie (na základe poskytovanej štátnej záruky) príjemcami pomoci. Takéto zabezpečenia, ktoré sú dôležité aj na zabránenie morálnemu hazardu, by mali obsahovať primeranú kombináciu niektorých alebo všetkých týchto prvkov ⁽³⁾:

- obmedzenia správania, ktoré zabezpečia, aby finančné inštitúcie, ktoré sú príjemcami pomoci, na základe poskytnutej záruky nepraktizovali agresívnu expanziu a nepoškodzovali tým konkurentov, ktorí nie sú krytí touto zárukou. To sa môže vykonať napríklad prostredníctvom:
- obmedzení týkajúcich sa obchodného správania, ako je reklama zabezpečeného postavenia banky, ktorá je príjemcom pomoci, cenová alebo obchodná expanzia, napr. prostredníctvom zavedenia stropu trhového podielu ⁽⁴⁾,
- obmedzení veľkosti súvahy inštitúcie, ktorá je príjemcom pomoci, vo vzťahu k vhodnej referenčnej hodnote [napr. hrubý domáci produkt alebo rast peňažného trhu ⁽⁵⁾],

⁽¹⁾ Toto je neúplný zoznam prostriedkov, ktoré prispievajú k dodržiavaniu cieľa udržať pomoc na minime.

⁽²⁾ Napríklad prostredníctvom asociácie súkromných bánk.

⁽³⁾ Toto je neúplný zoznam prostriedkov, ktoré prispievajú k dodržiavaniu cieľa zabrániť neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže.

⁽⁴⁾ Zadržanie zisku za účelom zabezpečenia primeranej rekapitalizácie by sa v tejto súvislosti tiež mohlo zvážiť.

⁽⁵⁾ Pričom je potrebné zabezpečiť dostupnosť úverov hospodárskemu sektoru, najmä v prípade recesie.

- zákazu správania, ktoré by bolo nezlučiteľné s účelom záruky, ako napríklad so spätným nákupom akcií finančnými inštitúciami, ktoré sú príjemcami pomoci, alebo vydaním novej ponuky akcií pre vedenie finančnej inštitúcie,
- vhodné ustanovenia, ktoré umožňujú dotknutému členskému štátu dbať na dodržiavanie týchto obmedzení správania, vrátane sankcie odobratia ochrany v podobe záruky finančnej inštitúcie, ktorá je príjemcom pomoci, ak tieto obmedzenia nedodržiava.

Nadväzujúce nápravné opatrenia

28. Aby sa zabránilo narušeniu hospodárskej súťaže v čo najväčšom rozsahu, Komisia je toho názoru, že je treba považovať všeobecnú záručnú schému za dočasné mimoriadne opatrenie, ktoré reaguje na akútne javy súčasnej krízy na finančných trhoch. Takéto opatrenia, vychádzajúc z ich podstaty, nemôžu predstavovať plnohodnotnú reakciu na hlavné príčiny tejto krízy, ktoré sú spojené so štrukturálnymi poruchami vo fungovaní a organizácii finančných trhov alebo s konkrétnymi problémami jednotlivých finančných inštitúcií alebo s kombináciou obidvoch.
29. Preto záručnú schému musia v primeranej dobe dopĺňať potrebné nápravné opatrenia pre sektor ako celok a/alebo reštrukturalizácia alebo likvidácia jednotlivých príjemcov pomoci, najmä v tých prípadoch, keď sa záruka musí uplatniť.

Uplatnenie schémy v jednotlivých prípadoch

30. Pokiaľ je potrebné uplatniť záručnú schému v prospech jednotlivých finančných inštitúcií, je nevyhnutné, aby za týmto mimoriadnym záchranným opatrením na zachovanie insolventnej inštitúcie, čím sa okrem narušenia, ktoré už vyplýva zo všeobecného zavedenia schémy, dodatočne naruša hospodárska súťaž, nasledovali primerané kroky, ktoré budú viesť k reštrukturalizácii alebo likvidácii príjemcu pomoci, len čo to situácia finančných trhov dovoľuje. To si vyžaduje notifikáciu reštrukturalizačného alebo likvidačného plánu pre príjemcov platieb v rámci záruky, ktoré Komisia bude posudzovať samostatne, pokiaľ ide o ich zlučiteľnosť s pravidlami štátnej pomoci ⁽¹⁾.
31. Pri posudzovaní reštrukturalizačného plánu sa Komisia bude riadiť týmito požiadavkami:
- zabezpečiť obnovenie dlhodobej životaschopnosti dotknutej finančnej inštitúcie,

- zaistiť udržanie pomoci na minime a existenciu podstatnej účasti súkromného sektora na nákladoch reštrukturalizácie,
- zabrániť neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže a neodôvodneným zvýhodneniam vyplývajúcim z uplatnenia záruky.

32. V tomto posúdení sa Komisia môže opierať o skúsenosti získané v minulosti pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci v prípadoch finančných inštitúcií, pričom bude prihliadať na osobitné črty krízy, ktorá dosiahla také rozmery, že ju treba posudzovať ako vážnu poruchu v hospodárstve členských štátov.

33. Komisia bude takisto brať do úvahy rozdiel medzi opatreniami pomoci, ktoré sú potrebné výlučne kvôli súčasnému obmedzenému prístupu k likvidite pre inak v podstate zdravé finančné inštitúcie, a naopak opatreniami pomoci poskytnutými príjemcom, ktorí okrem toho trpia štrukturálnymi problémami so solventnosťou spojenými napríklad s ich osobitným podnikateľským modelom alebo investičnou stratégiou. Pomoc poskytnutá druhej menovanej kategórii príjemcov spôsobuje oveľa väčšie obavy.

4. REKAPITALIZÁCIA FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ

34. Druhým systémovým opatrením na riešenie prebiehajúcej finančnej krízy je vytvorenie rekapitalizačnej schémy, ktorá by sa používala na podporu finančných inštitúcií, ktoré sú v podstate zdravé, ale majú problémy kvôli extrémnym podmienkam na finančných trhoch. Cieľom tohto opatrenia je poskytnúť verejné financie a posilniť tým kapitálovú základňu finančných inštitúcií priamo alebo umožniť súkromnú kapitálovú injekciu inými prostriedkami, a týmto spôsobom zabrániť negatívnym systémovým vedľajším účinkom.
35. V podstate to, čo bolo uvedené pre všeobecné záručné schémy, platí *mutatis mutandis* aj pre rekapitalizačné schémy. Týka sa to:
- objektívnych a nediskriminačných kritérií oprávnenosti na štátnu pomoc,
 - časového rozsahu schémy pomoci,
 - obmedzenia pomoci na nevyhnutné minimum,
 - potreby zabezpečení chrániacich pred prípadným zneužitím a neprimeraným narušením hospodárskej súťaže, majúci na pamäti, že nezvratný charakter kapitálových injekcií znamená nevyhnutnosť zaradenia takých ustanovení do schémy, ktoré by členskému štátu umožňovali monitorovať a presadiť dodržiavanie týchto ochranných usmernení a vykonávať v prípade potreby kroky na zabránenie neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže v neskoršom štádiu ⁽²⁾, a

⁽¹⁾ Komisia je zásadne toho názoru, že v prípade, keď je nutné poskytnúť platby finančnej inštitúcie, ktorá je príjemcom pomoci, musí po platbe v priebehu šiestich mesiacoch v závislosti od prípadu nasledovať reštrukturalizačný alebo likvidačný plán. Aby sa uľahčila práca členských štátov a Komisie, bude Komisia pripravená preskúmať hromadné notifikácie podobných reštrukturalizačných/likvidačných prípadov. Komisia môže uznať, že nie je potrebné zaslať plán, ak sa notifikácia týka výlučne likvidácie inštitúcie alebo ak je veľkosť inštitúcie zanedbateľná.

⁽²⁾ V súlade so zásadami usmernení na záchranu a reštrukturalizáciu.

- požiadavky, aby po rekapitalizácii ako mimoriadnom opatrení na podporu finančnej inštitúcie v období krízy nasledoval reštrukturalizačný plán pre príjemcu pomoci, ktorý Komisia preskúma samostatne a v ktorom bude zohľadnený rozdiel medzi v podstate zdravou finančnou inštitúciou zasiahnutou výlučne súčasnými obmedzeniami v prístupe k likvidite a príjmom, ktorý trpí okrem toho aj štrukturálnymi problémami so solventnosťou spojenými napr. s jeho konkrétnym podnikateľským modelom alebo investičnou stratégiou, ako aj vplyv tohto rozdielu na rozsah potrebnej reštrukturalizácie.
36. Zo špecifického charakteru rekapitalizačných opatrení plyní nasledovné.
37. Oprávnenosť na pomoc by sa mala posudzovať podľa objektívnych kritérií, napr. potrebou zabezpečiť dostatočnú úroveň kapitalizácie so zreteľom na požiadavky solventnosti, čo však nesmie viesť k neodôvodnenému diskriminačnému zaobchádzaniu. Pozitívnym prvkom by bolo vykonávanie hodnotenia nevyhnutnosti pomoci orgánmi finančného dohľadu.
38. Kapitálové injekcie musia byť obmedzené na nevyhnutné minimum a nemali by umožňovať príjemcovi zapájať sa do agresívnych komerčných stratégií, rozširovať svoje aktivity ani sledovať iné ciele, ktoré by znamenali neprimerané narušenie hospodárskej súťaže. V tejto súvislosti bude pozitívne hodnotené udržanie zvýšenej úrovne minimálnych požiadaviek na solventnosť a/alebo obmedzenie celkovej výšky súvahy finančnej inštitúcie. Pokiaľ to je v rámci súčasnej krízy možné, príjemcovia pomoci by mali maximálnou možnou mierou prispieť vlastnými prostriedkami vrátane súkromnej participácie⁽¹⁾.
39. Kapitálové intervencie vo finančných inštitúciách sa musia uskutočňovať za takých podmienok, ktoré minimalizujú výšku pomoci. V závislosti od zvoleného nástroja (napr. akcie, opčné listy, podriadený kapitál atď.) by dotknutý členský štát mal v zásade získať práva, ktorých hodnota zodpovedá jeho príspevku na rekapitalizáciu. Emisná hodnota nových akcií musí vychádzať z trhovo orientovaného ocenenia. S cieľom zabezpečiť poskytovanie štátnej pomoci iba výmenou za primeranú protihodnotu budú pozitívne hodnotené najmä také nástroje ako napr. prioritné, adekvátne zhodnotené akcie. Ako alternatívne riešenie treba zvážiť zavedenie mechanizmov na späťvzatie (tzv. „claw-back“) alebo doložiek o vrátení časti pomoci v prípade návratu podniku k ziskovosti (tzv. „better fortunes clause“).
40. Podobne treba uvažovať aj pri ďalších opatreniach a schémach zameraných na riešenie problémov, ktoré majú finančné inštitúcie s aktívami, prispievajúcich k posilneniu kapitálových potrieb inštitúcií. Najmä v prípadoch, keď členský štát kupuje alebo vymieňa aktíva, je potrebné, aby príslušné ocenenie odrážalo súvisiace riziká bez toho, aby dochádzalo k neprimeranej diskriminácii predajcu.
41. Schválenie schémy pomoci neoslobodzuje členský štát od povinnosti predložiť Komisii správy o používaní schémy každého pol roka, ani od povinnosti predložiť individuálny plán pre podnik, ktorý je príjemcom pomoci, do šiestich mesiacov odo dňa intervencie⁽²⁾.
42. Ako v prípade záručných schém, avšak so zreteľom na zákonite nezvratný charakter rekapitalizačných opatrení, Komisia bude vykonávať posudzovanie týchto plánov takým spôsobom, aby bola zabezpečená prepojenosť celkových výsledkov rekapitalizácie v rámci schémy a rekapitalizačných opatrení mimo schémy v súlade so zásadami uvedenými v usmerneniach na záchranu a reštrukturalizáciu, zohľadňujúc pritom osobitné črty systémovej krízy na finančných trhoch.

5. RIADENÁ LIKVIDÁCIA FINANČNÝCH INŠTITÚCIÍ

43. V súčasnej finančnej kríze sa členský štát môže rozhodnúť, že riadene zlikviduje určité finančné inštitúcie, ktoré sú v jeho právomoci. Takúto riadenú likvidáciu, prípadne vykonávanú v spojení s príspevom verejných financií, možno uplatniť v jednotlivých prípadoch buď ako druhý krok, keď po poskytnutí pomoci na záchranu konkrétnej finančnej inštitúcie vyjde najavo, že túto inštitúciu nemožno úspešne reštrukturalizovať, alebo ako jediné samostatné opatrenie. Riadená likvidácia môže byť aj súčasťou všeobecnej záručnej schémy, napr. keď sa členský štát rozhodne iniciovať likvidáciu finančných inštitúcií, pre ktoré je potrebné uplatniť záruku.
44. Pri posudzovaní takejto schémy alebo jednotlivých likvidačných opatrení prijatých v rámci takejto schémy sa dodržiavajú *mutatis mutandis* rovnaké zásady, ako sú zásady stanovené vyššie pre záručné schémy.
45. Zo špecifického charakteru likvidačných opatrení plyní nasledovné.
46. V súvislosti s likvidáciou je potrebné dbať hlavne na to, aby sa minimalizoval morálny hazard, najmä vylúčením akcionárov a prípadne aj určitých kategórií veriteľov z čerpania výhod akejkoľvek pomoci súvisiacej s postupom riadenej likvidácie.
47. S cieľom zabrániť neprimeranému narušeniu hospodárskej súťaže by sa malo štádium likvidácie obmedziť na obdobie nevyhnutne potrebné na jej riadne uskutočnenie. Finančná inštitúcia, ktorá je príjemcom pomoci, by v období, kým ešte funguje, nemala vyvíjať žiadnu novú činnosť, ale len pokračovať v činnosti, ktorú už vykonáva. Banková licencia by sa mala inštitúcií odobrať čo najskôr.

⁽¹⁾ Je možné, že poskytnutie určitého príspevku vopred bude treba nahradiť ustanoveniami umožňujúcimi poskytnutie dodatočných príspevkov v neskoršom štádiu.

⁽²⁾ S cieľom uľahčiť členským štátom aj Komisii prácu, Komisia bude pripravená skúmať hromadné notifikácie viacerých podobných prípadov reštrukturalizácie. Komisia môže takisto usúdiť, že nie je potrebné predkladať plán týkajúci sa čistej likvidácie inštitúcie alebo v prípade, keď je rozsah zvyšnej hospodárskej činnosti inštitúcie zanedbateľný.

48. S cieľom zabezpečiť, aby bola výška pomoci obmedzená na nevyhnutné minimum potrebné na dosiahnutie sledovaného cieľa, je potrebné brať do úvahy, že ochrana finančnej stability pri súčasných finančných otrasoch môže znamenať nevyhnutnosť vyplatenia určitých veriteľov likvidovanej banky prostredníctvom opatrení pomoci. Voľba kritérií na výber typov záväzkov na tento účel by sa mala riadiť rovnakými pravidlami ako v prípade záväzkov krytých záručnými schémami.
49. Aby sa zabezpečilo, že pomoc nebude poskytnutá kupcom finančnej inštitúcie alebo jej časti ani predaným subjektom, je dôležité dodržiavať určité podmienky predaja. Komisia bude pri určovaní prípadnej existencie pomoci zohľadňovať tieto kritériá:
- proces predaja by mal prebiehať otvorene a nediskriminačne,
 - predaj by sa mal uskutočniť za trhových podmienok,
 - finančná inštitúcia či vláda, v závislosti od zvolenej štruktúry, by mali maximalizovať predajnú cenu dotknutých aktív a záväzkov,
 - ak je potrebné poskytnúť pomoc určenú na hospodársku činnosť, ktorá sa bude predávať, treba uskutočniť individuálne preskúmanie v súlade so zásadami uvedenými v usmerneniach na záchranu a reštrukturalizáciu.
50. Ak bude uplatnenie týchto kritérií viesť k zisteniu, že bola poskytnutá pomoc kupcom alebo predaným subjektom, zlučiteľnosť tejto pomoci sa bude musieť posúdiť samostatne.
- 6. POSKYTNUTIE INÝCH FORIEM POMOCI SÚVISIACICH S LIKVIDITOU**
51. Pri riešení akútnych problémov niektorých finančných inštitúcií s likviditou môžu mať členské štáty potrebu doplniť záručné a rekapitalizačné schémy ďalšími formami posilnenia likvidity poskytnutím verejných financií (vrátane prostriedkov z centrálnej banky). Komisia už upresnila, že keď členský štát, resp. centrálna banka nereagujú na bankovú krízu selektívnymi opatreniami v prospech jednotlivých bánk, ale všeobecnými opatreniami, ku ktorým majú prístup všetky porovnateľné trhové subjekty (napr. pôžičky pre celý trh za rovnakých podmienok), tieto všeobecné opatrenia sa často vymykajú pravidlám štátnej pomoci a netreba ich notifikovať Komisii. Komisia napr. zastáva názor, že na činnosť centrálnych bánk súvisiacu s menovou politikou, napr. operácie na voľnom trhu a automatické operácie, sa nevzťahujú pravidlá štátnej pomoci. Pomoc určená špecifickej finančnej inštitúcii takisto nemusí za určitých špecifických okolností predstavovať pomoc. Komisia zastáva názor⁽¹⁾, že poskytnutie prostriedkov centrálnej banky finančnej inštitúcii nemusí predstavovať pomoc v prípade, keď sú splnené viaceré podmienky, napr.:
- finančná inštitúcia je v okamihu posilnenia likvidity solventná a posilnenie likvidity nie je súčasťou väčšieho balíka pomoci,
 - facilita je úplne zabezpečená kolaterálom, na ktorý sa uplatňujú zrážky v závislosti od jeho kvality a trhovej hodnoty,
 - centrálna banka účtuje príjemcovi sankčné úroky,
 - opatrenie prijíma centrálna banka z vlastnej iniciatívy a najmä nie je kryté štátnou protizárukou.
52. Komisia zastáva názor, že za súčasných mimoriadnych okolností môže byť schéma posilnenia likvidity verejnými financiami (vrátane prostriedkov z centrálnej banky), ak predstavuje pomoc, pokladaná za zlučiteľnú v súlade so zásadami uvedenými v usmerneniach na záchranu a reštrukturalizáciu. Ak sa zabezpečí pravidelné preskúmanie takejto schémy posilnenia likvidity vykonávané každého pol roka⁽²⁾, schválenie schémy sa môže vzťahovať na obdobie dlhšie ako pol roka a v zásade až do výšky dvoch rokov. Ak by si to vyžadovala kríza na finančných trhoch, schému možno po schválení Komisiou predĺžiť.
- 7. URÝCHLENÉ VYBAVOVANIE POSUDZOVANIA ŠTÁTNEJ POMOCI**
53. Pri uplatňovaní pravidiel štátnej pomoci na opatrenia uvádzané v tomto oznámení spôsobom zohľadňujúcim podmienky prevládajúce na finančnom trhu by Komisia v spolupráci s členskými štátmi mala zabezpečiť, aby opatrenia dosiahli svoj cieľ a aby súvisiace narušenie hospodárskej súťaže v členských štátoch a medzi nimi bolo obmedzené na minimum. S cieľom uľahčiť túto spoluprácu a poskytnúť členským štátom aj tretím osobám potrebnú právnu istotu, pokiaľ ide o súlad prijatých opatrení so zmluvou (čo je významná súčasť obnovenia dôvery v trhy), je najvyššie dôležité, aby členské štáty informovali Komisiu o svojich zámeroch a notifikovali úmysly zaviesť príslušné opatrenia čo najskôr, čo najvýstižnejšie a v každom prípade pred vykonaním opatrenia. Komisia urobila potrebné kroky na zabezpečenie urýchlenného prijímania rozhodnutí o úplných notifikáciách, v prípade potreby aj do 24 hodín a cez víkend.

⁽¹⁾ Pozri napr. Northern Rock (Ú. v. EÚ C 43, 16.2.2008, s. 1).

⁽²⁾ Na toto preskúmanie sa vzťahujú zásady vymedzené v bode 24.